

ANVENDELIGHEDEN AF EN INTENTIONSBASERET TEORI OM MOTORIKKEN I SPÆDBARNSPSYKOLOGIEN

Vanessa Ragans

I artiklen aktiveres det synspunkt, at motorikken, defineret som enhver mulig bevægelse af egen kroppen, videnskabeligt er blevet underprioriteret sanserne og brugt som et uproblematiseret teoretisk udgangspunkt for beskrivelser af psyken. Tolkninger af spædbarnet bundet i lyset heraf sjældent i konsistente teoretiske overvejelser over motorikkens observerede helhedspræg. Baggrunden for dette sandsynliggøres i en redegørelse for motorikkens status inden for fysiologien og spædbarnspsykologien. Hernæst vises i et afsluttet ph.d.-projekt, hvorledes at Maurice Merleau-Pontys teori om kroppen kan producere nye beskrivelser af spædbarnets intentionelle handlinger og gøre motorikken potent i en udviklingspsykologisk sammenhæng. M-I-C-modellen, der er udarbejdet i ph.d.-afhandlingen: The psychology of Movement (Ragans, 2007) er inspireret af Merleau-Pontys begreber motorisk intentionalitet og jeg kan, bruges som ramme for en differentiering af udviklingen af intentionalitet i barnets første leveår. Hernæst analyseres Philippe Rochats model over intentionaliteten i lyset af M-I-C-tankegangen, og det anføres, at Rochats model afspejler den sejlivede videnskabelige opprioritering af sanserne. Afslutningsvis diskuteres anvendeligheden af en intentionsbaseret teori om motorikken inden for spædbarnspsykologien.

Motorikkens status inden for fysiologien

Discipliner som neurofysiologi, biomekanik og fysiologi har skabt de klassifikationssystemer, der bruges til at beskrive motorik med i dag. I disse systemer bestemmes motorikken primært kvantitativt som et fænomen, der består af kompositioner af enkeltbevægelser. Historien viser, at produktionen af videnskabelig viden om sansernes funktion og struktur er gået gennem motorikken (Køppe, 2004). Paradoksalt nok er motorikken imidlertid blevet underordnet sansningen. Dette ses tydeligt i S-R-modellens logik, hvor motorikken tilskrives en responsiv rolle i højere psykiske processer. S-R-modellen udvikles inden for fysiologien som den konstitueres som videnskabelig disciplin. Fra Rene Descartes første betragtninger over re-

fleksen og frem til Ivan Sechenovs begreb psykiske reflekser (1862/1935) er responsmodellen den dominerende forklaringsramme inden for fysiologien, når det gælder begrebsliggørelsen af forholdet mellem krop og psyke. Responsmodellens utilstrækkelighed som psykologisk brugbar forklaringsmodel påpeges imidlertid allerede i 1896 af John Dewey (1896). Ifølge ham består begrænsningen i at man ikke ud fra neurofysiologiske beskrivelser af responser kan beskrive motoriske helheder eller frivillige bevægelser. Komplexiteten indeholdt i motoriske helheder kan ikke forklares ud fra en mekanisk S-R-model. Sechenovs psykiske reflekser viser netop, at når kompleksiteten i den enkelte analyseenhed (refleksen) gøres for høj, når den eksempelvis kan interagere på højest kompleks vis med andre reflekser, så er det ikke længere meningsfuldt at bruge refleksbegrebet, da refleksen er kendetegnet ved en en-til-en-relation.

I skiftet fra 18-1900-tallet sker der bl.a. i kraft af filosofen Herbert Spencers tolkninger af evolutionsteorier et skift, hvor psyken gøres til en del af den omgivende verden (Young, 1970). Skiftet medfører, at individ-omverdens-forholdets erkendelsesteoretiske unedbrydelighed opprioriteres (Brier, 1986) og der skabes en øget bevidsthed om, at den videnskabelige udlægning af motorikkens rolle i højere psykiske processer ikke lader sig beskrive i S-R-termer. Fra at være en passiv og anonym del af højere mentale processer forfremmes motorikken til selve bindeleddet mellem subjektet og omgivelserne. Fra 1900-tallet og frem ses en fremvækst af tænkere, der agiterer for dette perspektiv, bl.a. Nikolaj Bernstein, Jean Piaget og James Gibson. De bestemmer, fra forskellige perspektiver, dannelsen og fremtrædelsen af højere psykiske funktioner i lyset af motorikken, hvilket fører til, at erfaringens og omgivelsernes indflydelse på psykens konstitution opprioriteres. Samtidig hermed vristes psyken endegyldigt ud af associationismens og vitalismens favntag og installeres i den natur, den er en del af. Evolutionsteoriene er således vigtige for psykologien som videnskab, da de er med til, at psyken gøres til en del af den omgivende verden (Young, 1970). Det paradoksale er imidlertid, at den markante ændring i etablerede videnskabelige tankegange, der placerer motorikken som psykens mulighedsbetingelse og aktive bindeled til verden, ikke resulterer i synderligt konsistente teorier, der forklarer dens produktive rolle i højere psykologiske processer.

I lyset af ovenstående korte historiske indblik i, hvorledes motorikken gradvist er blevet anerkendt som central for undersøgelsen af psyken, er det klart, at tolkninger af spædbørns motorik må have indbyggede antagelser om intentionalitet for overhovedet at kunne forklare spædbarnet at kunne forklare spædbarnets psykiske udvikling. Retfærdigvis skal siges, at responsmodeller da heller ikke, blandt nutidens førende spædbarnsforskere, regnes for brugbare ift. at tolke spædbarnets psykiske organisering (Rochat, 2007; Meiller, 1990). Ikke desto mindre skaber manglen på konsistente teoretiske alternativer til responsmodellen problemer ift. at forklare spædbarnets adfærd og psykiske organisering, da der ikke eksisterer alternativer til denne.

Motorikkens status indenfor spædbarnspsykologien

Siden de allertidligste banebrydende spædbørnsobservationer blev foretaget af den tyske fysiolog William Preyer i 1882, har den teknologiske udvikling gjort det nemmere at observere spædbarnets udvikling. Avancerede 3D- og 4D-scanningsmetoder har eksempelvis rykket grænserne for observation af spædbarnet til også at omfatte fostret. På trods af teknologiens forbedring af observationsvilkårene er der et basalt arbejdsvilkår, som er forblevet uforandret for spædbarnsforskere. Det er, at studier af spædbarnets psykiske organisering hviler på observation af spædbarnets objektive adfærd. Med udgangspunkt i barnets bevægelser etableres der teorier om, hvad spædbarnet oplever og perciperer, om end disse som oftest er baseret på uforklarede og implicite antagelser om, at spædbarnets handlinger er intentionelle og sammenhængende. Motorikken er derfor gennem tiden forblevet en uomgængelig præmis for teoriudvikling inden for spædbarnspsykologien, og det positive er, at motorikken da også gradvist har opnået status som mere end bare vilkårlig spjætten.

Førende empiriske spædbarnsforskere lader til at være enige om, at det nyfødte spædbarn er et organiseret psykologisk subjekt allerede ved fødslen (Trevarthen & Aitken, 1997). Flere argumenterer for, at kroppen udgør et vigtigt registreringspotentiale i forhold til selvets udvikling og psykens dannelse (Stern, 1985; Vedeler, 1994; Trevarthen, 1997; von Hofsten, 1990). Uden at det nærmere præciseres, hvori dette registreringspotentiale består. Nyere empiri viser eksempelvis, at spædbarnet tidligt agerer systematisk på skiftende forhold i omgivelserne (van der Meer, 1995, 1997). Spædbarnet kan, ved at variere styrken i grebet om objekter, skelne hårde objekter fra bløde (Moulina & Jouen, 2004), og det kan skelne mellem berøring, der stammer fra det selv og fra andre (Rochat, 2001).

Armenes og benenes bevægelser, hovedets drejning, hændernes søgen og ansigtets folder beskrives således som spatialt og temporalt organiserende fænomener. Hvad er det, der kvalificerer tolkninger af sådanne bevægelser som udtryk for psykologisk organisering og intentionel adfærd? Den tysk-amerikanske filosof Hans Jonas er inde på, at den intentionelle bevægelse udgør fundamentet for at observere adfærd som spatialt organiserende (Jonas, 1966). Dvs. at intentionaliteten, der læses ind i motorikken, medfører, at distinkte motoriske udtryk opleves som helheder. Med andre ord er det helhedspræget i spædbarnets motorik, der udgør grundlaget for at udlede tolkninger om tidlig psykisk organisering. Flere forskere påpeger imidlertid inkonsistens i tolkningerne, der består i en manglende bestemmelse af kvaliteten af den intentionalitet, vi ser udtrykt i spædbarnets handlinger (Vedeler, 1994; Meiller, 1990). Hvilket der gives et eksempel på senere i artiklen.

I debatten om intentionalitet inden for spædbarnspsykologien placerer motorikken sig således centralt, om end anonymt. Den accepteres uproblematisk som et udtryk for den primære rettetthed, der manifesteres i første år

i ontogenesen, og opfattes universelt som aktivering af enhver mulig bevægelig del af kroppen. Den tillægges en særlig status af førende spædbarnsforskere, der hyppigt fremhæver betydningen af fysiske sanseoplevelser for spædbarnets psykiske organisering. Således er der et åbenlyst behov for at kvalificere motorikken eksplicit ind i vores modeller over ontogenetisk udvikling. Til det formål er Maurice Merleau-Pontys teori om kroppen et oplagt, om end i vid udstrækning inden for spædbarnspsykologien, overset sted at starte. I det følgende sandsynliggøres, hvorledes centrale dele af hans teoridannelse er blevet brugt i det tidligere nævnte ph.d.-projekt til at kvalificere intentionalitetens udvikling i første leveår ud fra en eksplicit indskrivning af motorikken i denne udvikling.

Maurice Merleau-Pontys centrale begreber

I det følgende præsenteres den Franske filosof Maurice Merleau-Pontys begreber motorisk intentionalitet og jeg-kan. Begreberne er blevet brugt aktivt i et afsluttet ph.d.-projekt som afsæt for afhandlingens udviklingspsykologiske definition og kvalificering af motorikkens produktive rolle i psykens dannelse.

Motorisk intentionalitet

Motorisk intentionalitet er en situationel viden, der fungerer uafhængigt af kategorial tænkning. Merleau-Ponty beskriver i 'Phenomenology of Perception', hvorledes motorikken er en forventning om det objektive, og at det er gennem en motorisk intentionalitet, at verden fremstår meningsfuld (1962:110).

A movement is learned when the body has understood it, that is, when it has incorporated it into its 'world', and to move one's body is to aim at things through it; it is to allow oneself to respond to their call, which is made upon it independently of any representation.

I citatet er motorikken en basal forudsætning for at agere perspektivisk i verden (Merleau-Ponty, 1962: 139). Således introducerer han et skift i forståelsen af intentionalitetsbegrebet, idet kroppen gøres til sædet for subjektiviteten og intentionaliteten. At percipere omgivelserne forudsætter, for spædbarnets vedkommende, at det perciperer forældrens berøring, tæppets kradsen, suttens beroligende effekt, tøjlet, der strammer mod huden, lyset fra vinduet og lydene fra tv'et – ud fra et primært kropsligt situeret perspektiv. Reciprociteten mellem spædbarnet og omgivelserne mobiliseres oprindeligt som en levende korrespondance, der foregår gennem spædbarnets egne bevægelser, i modsætning til en tænkt eller forestillet korrespondance

(Merleau-Ponty, 1962). Via motorikken lagres omgivelsernes kvaliteter som fysiologiske oplevelser og danner et sandsynligt grundlag for motorikkens senere virke som en aktiv opmærksomhed.

Overordnet udgør motorikken i denne udlægning en apriorisk forudsætning for erkendelsen overhovedet. Den motoriske intentionalitet beskriver motorik som en konstant søgen mod at definere omgivelsernes egenskaber. Der er åbenlyst ikke tale om en intentionalitet kendetegnet ved tilstedeværelsen af en bevidst opmærksomhed på og tænkt forståelse for subjekt og objekt. Den præverbale intentionalitet er retningsgivende og udgør en på forhånd tilegnet determination (Merleau-Ponty, 2003). Dvs. at kroppen udgør altings standard og sætter en grænse for equipotentialiteten (dvs. den udgør en grænse for, hvilken betydning det menneskelige subjekt kan producere og udvikles til). Selvom der er en uendelighed af udviklingspotentialer til stede, så er der grænser for, hvilke potentialer der udvikles. Motorikken begrænser og muliggør således betydningsdannelsen.

Jeg kan

Med begrebet jeg kan går Merleau-Ponty dybere i sin karakteristik af motorikken som udgangspunktet for subjektiviteten. Begrebet dækker over, at subjektet forud for at det bliver bevidst om verden, orienteres via en umiddelbar *levet* repræsentation – muliggjort gennem et prærefleksivt kropsskema (Merleau-Ponty, 1945). Konstitueringen af rumlighed i psyken, dvs. oplevelsen af spatialitet, er eksempelvis primært afhængig af bevægelse (Merleau-Ponty, 1945). I forlængelse af den motoriske intentionalitet udtrykker jeg kan, at vores omgang med omgivelserne ikke oprindeligt er baseret på et tænkt forhold, men at motorikken gør os sansende. Der er ikke noget, der styrer bevægelsens betydning uden for bevægelsen selv, intentionaliteten indeholdes i kroppens ekspressive udtryk. Begrebet jeg kan åbner op for at forstå spædbarnets første bevægelser som mere end responser, men som aktive udtryk for viden om omgivelserne. Den tidlige psykiske organisering er i dette lys et resultat af, at oplevelser, i deres udspring, er lokaliseret i barnets evne til at bevæge sig. Spædbarnets perspektiv er prærefleksivt organiseret i kraft af motorikken, der hermed konstituerer udviklingen af barnets evne til at skelne sig selv som kvalitativt forskellig fra omgivelserne, uden at dette kræver tilstedeværelsen af en reflekterende subjekt-objekt-bevidsthed.

Som nævnt er jeg kan-begrebet blevet justeret i ph.d.-afhandlingen, da det ikke kan transporteres direkte ind i en udviklingspsykologisk sammenhæng, eftersom det ikke indeholder antagelser om, hvordan jeg kan-evnen udvikles. Jeg kan bruges som teoretisk udgangspunkt for en forankring af erkendelsen i verden, hvor bevidstheden ikke gøres til sædet for subjektiviteten. Koblingen af jeg kan med jeg kan ikke, er således nødvendig for at komme

videre med Merleau-Pontys ideer i en udviklingspsykologisk karakteristik af motorikken som en produktiv udviklingsfaktor i ontogenesens første år. Behovet for en sådan dynamisering berøres af Merleau-Ponty selv, idet han er inde på, at den psykologiske bestemmelse af kroppen som sædet for subjektiviteten må fokusere på det, som motorikken fører til (Merleau-Ponty, 2003). Uden at han elaborerer denne spændende og for spædbarnspsykologien så relevante tankegang.

I det følgende fremlægges Merleau-Pontys generelle tanker om udvikling, som de er præsenteret i bogen 'Nature', da de er yderligt kvalificerende for de hidtil præsenterede begreber og foreslåede teoretiske elaboreringer, der findes i 'Phenomenology of Perception'.

Merleau-Pontys udviklingssyn

Bogen 'Nature' er en samling noter taget af en tilhører under tre kurser, som Merleau-Ponty gennemførte i tidsrummet fra 1956 til 1960 på College de France. Bogen består af andenhåndsreferater, og indholdet i Nature er ikke ideer, som Merleau-Ponty selv ønskede at udgive. Ikke desto mindre udgør bogen en ressource ift. at præcisere hans tanker om sammenhængen mellem natur, biologi, krop og ontogenese. I Nature del 1 tages der i andet kursus afsæt i Merleau-Pontys forelæsninger over begrebet adfærd inden for psykologien. Det pointeres, at der har været tradition for, at adfærd er blevet behandlet i antimentalistiske termer, af bl.a. Watson 1924 og Skinner 1933 og at deres udlægninger står i skærende kontrast til Arnold Gesells og George E. Coghills teorier om adfærd, som Merleau-Ponty lader sig inspirere af. Det centrale spørgsmål, Merleau-Ponty rejser med udgangspunkt i disse teoretikere, er, hvilken status helheden skal gives?

Merleau-Pontys indgang til dette spørgsmål tematiseres bl.a. ved at søge en forståelse af udvikling ved at begribe dens globale aspekter, herunder at beskrive enheden af natur og menneske. Anvendeligheden af hans tanker fra et udviklingspsykologisk perspektiv findes i hans mange diskussioner af helhedskarakteren ved motorik og på den generelle antagelse, at en psyke kun eksisterer i en krop, og at al betydningsdannelse er uløseligt relateret til biologien (Merleau-Ponty, 1962/1998).

George E. Coghills definition af organismisk helhed

Gennem inddragelsen af Coghills embryologi lægger Merleau-Ponty op til, at epigenesen udgør en ressource ift. at forstå ontogenesen ud fra det føromtalt helhedsperspektiv. Sammen med ontogenesen definerer epigenesen studier af organismens dannelse fra befrugtning til død (Køppe, 1990). Ontogenesen omfatter individets udvikling fra fødsel og til død, mens epi-

genesen anvendes inden for studier af fosterudviklingen (embryologien). George E. Coghills teori om udvikling var baseret på embryologiske studier af axolotreptilens adfærd (Merleau-Ponty, 2003:140). Gennem disse nu klassiske og dengang skelsættende studier, argumenterer Coghill for, at nervesystemet ikke er det styrende princip og ultimative forklaringsmodel ift. at forstå adfærd. Han foreslår i stedet, at nervesystemet ses som en konsekvens af funktionen af udførsel (motorik). Coghills synspunkt er interessant, fordi nervesystemets modning i isolation ikke ses som den ultimative forklaringsmodel, når det gælder adfærdens udvikling. Tilbøjeligheden til at gøre organismers udvikling afhængig af nervesystemets modning er en konsekvens af, at denne forklaringsmodel passer inden for rammerne af en mekanisk (responslignende) opfattelse af motorikken (ibid., 2003:142). Nervesystemet emergerer derimod fra en præneural dynamik, der er et resultat af hele organismens udvikling (ibid., 2003:143). Coghills pointe er, at der gives plads til et iboende potentiale for vækst. Organismen, der udvikles er et dynamisk system, der reagerer på omgivelserne som en helhed. I den udstrækning at organismen udvikles, realiseres samtidig en bestemt kraft i form af, hvad organismen kan gøre (dette synspunkt uddybes ved begrebsparret jeg kan/jeg kan ikke). Pointen er, at organismens adfærd kobles med dens generelle modning. Denne modning og emergensen af adfærd er for Coghill en og samme sag (ibid., 2003:144). Organismen er fra starten en helhed, hvilket er udgangspunktet for udvikling. Der sker en ekspansion af organismens adfærd gennem hele kroppen (ibid. 2003:144). I starten lever dyret ikke i hele sin krop. Det er kun gradvist, at adfærden udvikles på tværs af hele kroppen (ibid. 2003:145). På samme tid, hvor det totale mønster spredes gennem hele organismen, får organismens enkelte dele en eksistens, der passer til dem og i den selvsamme rækkefølge, som de invaderes af det totale mønster (ibid. 2003:145). Helheden udvides således gradvist til en organisering, der artikuleres i organismens distinkte dele.

Den Amerikanske anatom og zoolog George. E Coghill beskrev ontogenesen som en modningsproces, hvor de lokale reaktioner (forskellige bevægelser) er pakket ind i (enveloped) i organismens totale adfærd. Separate funktioner udført eksempelvis af fødderne under svømning og lokomotion begynder at fungere inden for rammerne af organismens totale adfærd. Coghills banebrydende arbejde med lavere organismers embryologiske udvikling brød datidens eksisterende syn på adfærd som entydigt knyttet til den postnatale udvikling. Den del af embryologien, Coghill repræsenterer, har fokus på udviklingen af globale dispositioner og elementær organisation af organismer og er derfor relevant for Merleau-Pontys projekt. Imidlertid er der ikke tale om, at Merleau-Ponty direkte låner begreber, snarere er der tale om transport af tankegods.

Coghills syn på organismen er, at den opnår højere og højere differentiering – gennem adfærden. Oversat til en spædbarnspsykologisk kontekst betyder det, at det nyfødte barn er en helhed, og at det gradvist gennem

brugen af forskellige kropsdele såsom hænder, arme, ben, fødder gestalter helheden ud i distinkte bevægelser (kravle, løbe, interagere med objekters egenskaber etc.). Coghills tanker kan bruges til at underbygge argumentet om, at spædbarnets adfærd fra starten ikke kan reduceres til en model, der entydigt tager afsæt i nervesystemers modning. Spædbarnets adfærd kan ikke reduceres til det, den udgøres af – på et lavere niveau. Helheden er emergent og må tilnærmes fra et andet beskrivelsesniveau. Bestemmelsen af adfærden som en dynamisk helhed bliver tydeligvis nødvendig, idet den fysiologiske bestemmelse af adfærden er utilstrækkelig. Adfærd er ikke enten en effekt eller et lag af funktioner, men noget, der går forud for funktion, adfærd bærer en henvisning til fremtiden, der ligger ud over det umiddelbart mulige. Via et endogent initiativ sporer organismen sit fremtidige liv, der skitserer dets miljø (ibid. 2003:151). Helheden kan således bestemmes ift. det, den stræber mod, denne stræben er ikke båret af en viden om alle potentialer, men emergerer i kraft af det organismen gør.

Opgaven i beskrivelsen af helhedens status består i at finde et begreb, der dækker de særlige kendetegn ved helheden forstået som orkestreringen af dens dele. Det, der er i spil, er en relation mellem forskellige former for modstand (ibid. 2003). Dvs. at det organiserende princip i orkestreringen er baseret på et fravær af noget. Hvis vi går tilbage til udvidelsen af jeg kan med jeg kan ikke, så er der implicit heri en antagelse om fravær, der kan imødekomme en forståelse af et organiserende princip. Eksempelvis skriver Coghill, at øjet hos et foster er en ekstern finalitet, dvs. det er lavet for et fremtidigt syn. Ligeledes er den mobilitet, vi ser hos fostret, et udtryk for en senere kraft til at bevæge sig et sted hen. Således er de mobile sanser som øjet eller hånden allerede et sprog, som barnet efter fødslen aktivt bruger til at undersøge omgivelserne med. Princippet om fravær fremtvinger en definition af fraværet. Som det vil blive vist i uddrag fra ph.d.-projektet, er der hos det nyfødte barn, et udtalt fravær af at kunne koble den motoriske intentionalitet på specifikke egenskaber i omgivelserne. Kun hvis barnet får placeret objektet i hånden, kan det udvise specifik motorisk adfærd over for objektet (Von Hofsten; 1990; Mark Johnson, 1990; Lee, Liu & Newell, 2006). Ligeledes observeres et fravær af, at spædbarnet knytter intentionaliteten på omgivelserne i videste forstand. I forlængelse af tankerne om fravær bliver det organiserende princip en undersøgende væren, der udspringer af den motoriske intentionalitet. Den motoriske intentionalitet initierer en opmærksomhed i spædbarnet på bevægelighed, som er en forudsætning for at kunne undersøge i det hele taget. I takt med at organismen udvikles, realiseres den omtalte kraft således i form af et »What it can do« (2003;144). Coghills tanker om udviklingen af globale dispositioner og elementær organisation bidrager til, at funktionen af helheden bliver en konsekvens, og ikke en forudsætning for at helheden er en helhed. I det følgende præsenteres Arnold Gesell som repræsentant for en integreret psykologisk

og fysiologisk tænkning omkring helhedens status, som tydeligvis også har inspireret Merleau-Ponty.

Arnold Gesells definition af kroppen som en quasiorganisk totalitet

I bogen *Embryology and Behaviour* viser den amerikanske børnelæge og psykolog Arnold Gesell, hvor tæt relationen er mellem motorik, handlinger og postural funktion. Det interessante er, at han i det værk citeres for at anvende ordet adfærd på embryoet. Ligeledes interessante er hans tanker om, at adfærd er en organisme, der udvikles. Han taler om en krop af adfærd eller et ensemble af adfærd som er med til at gøre kroppen til en quasi-organisk realitet, hvilket vil sige at mening er inkorporeret i kroppen (2003:139-140).

Kroppen er således med til at definere, hvor i verden der kan findes en mening for organismen (2003:146). Der er et reciprok forhold mellem krop og adfærd. På den ene side er kroppen en slags beholder (envelope) en skitse over adfærd – på den anden side er adfærd en ekstra krop, der tilføjes den naturlige krop. Når kroppen bestemmes som en skitse over adfærd, betyder det, at den foregriber fremtidig adfærd. De organkonturer, der udvikles hos embryoet, har ingen mening, hvis vi ser dem uafhængigt af enhver udviklingslogik og uafhængigt af, hvad de skal bruges til. Når vi hos det 8 uger gamle embryo ser, at tommelfingeren på dette tidlige tidspunkt er adskilt fra de øvrige finger, så foregriber dette morfologiske fænomen realiseringen af tommelfingerens mobilitet ift. de andre fingre, når barnet er omkring et år gammelt. Embryoets udvikling er derfor en foregribelse af en adfærd, der tages op på et senere tidspunkt (2003:148). Ifølge Gesell er det også via et endogent initiativ, at organismen sporer, hvad dets fremtidige liv vil være (2003). Således er der i Gesells udviklingstænkning ingen tvivl om, at morfologien – eller det, Gesell kalder dynamisk morfologi, er nøglen til at forstå udvikling. Ud over at skitsere syv forskellige principper i sin dynamiske morfologi (2003:148) opstiller han et diagram over adfærdens krop. Her defineres udvikling som en spiralformet proces, hvor en aktivitet, som eksempelvis det at kunne holde et objekt, udgøres af en progressiv samling (assembly) af forskellige bevægelser (en radial udgående søgen, en række ud, en løften op etc.). Ifølge dette og lignende diagrammer over motorikkens form som udtryk for en handling viser Gesell dybden og substansen i adfærd (2003:149). Diagrammet bliver til en levende model, hvori myriader af morfologiske tråde bindes sammen og placeres i en given rækkefølge (2003:149). Gesells betragtninger over adfærd og form kan bruges til at tænke helhedens udvikling som noget, der finder sted gennem bevægelse.

Coghill og Gesells alternative udlægnings af helheden

De ideer, der er præsenteret ovenfor, bruger Merleau-Monty til at sætte spørgsmål ved den iboende parathed til at beskrive organismer som maskiner. De bestrider således den ældgamle forestilling om funktionen som en realitet, der er distinkt ift. organet. Tværtimod kan organismen kun overleve, hvis den modsvarer omgivelsernes ultimatum og udvikler særlige organiske funktioner. Axolotreptilet svømmer, for hvis ikke, så ville det ikke eksistere (2003). Ligeledes gælder det for spædbarnet. Hvis ikke det var født med en på forhånd tilegnet subjektiv oplevelse af bevægelighed (tilegnet i fostertilstanden, se senere), ville det ikke besidde den basale forudsætning for at forstå forskellen mellem subjekt og objekt. Pointen er, at menneskets dynamiske morfologi påvirker den fysiologiske og instinktive organisation, såvel som den psykiske organisering. Adfærdemønstrene emergerer ikke fra lavere niveauer – den udøves så at sige frem. Både Coghill og Gesell fremhæver, at udvikling og læring bestemmes som en ekspansion af et totalt mønster af handling og af en individuering af partielle mønstre i det totale mønster (Coghill, 1933). Helheden bliver på den måde brudt op i kraft af specialisering af det partielle mønster og antager hermed nye kvaliteter.

Ph.d.-projektet: Et udkast til en intentionsbaseret teori om motorikken

Artiklen har hidtil taget form som en uddybning af baggrunden og fundamentet for udarbejdelsen af en intentionsbaseret teori om motorikken, der har afsæt i Merleau-Pontys tanker. Opmærksomheden er blevet henledt på et forskningsmæssigt spændingsfelt, hvor motorik uproblematisk anerkendes som et udtryk for subjektivitet, samtidig med at der er en udtalt mangel på teorier, der systematisk arbejder med motorikken som sædet for denne. I det følgende præsenteres uddrag fra et ph.d.-projekt, hvor der er blevet arbejdet empirisk såvel som teoretisk med at kvalificere Merleau-Pontys tanker ind i en udviklingspsykologisk sammenhæng. Projektets empiriske del var orienteret mod en kvalificering af frivillige kravlemønstre i en quasi etiologisk real-life eksperimentel setting, hvor 40 kravlende spædbørn i alderen 7-12 mdr. frivilligt fik lov at studere en specialbygget kravlegårdens egenskaber (Ragans, 2007). Analysen af kravlemønstrene tog udgangspunkt i deres betydning for spædbørnenes motoriske organisering af kravlegårdens egenskaber. Det almenpsykologisk orienterede teoriarbejde i afhandlingen er ikke tænkt som en 'total udviklingsmodel over subjektiviteten'. Snarere er hensigten at gøre motorikken ontogenetisk 'potent' med henblik på at imødegå den manglende definatoriske opmærksomhed på psykisk organisering og intentionalitet i lyset af motorikken.

The Movement Intention Complex – udvikling som reorganisering af helheder

Begrebet 'Movement – Intention – Complex' (herefter M-I-C) udgør det konceptuelle udgangspunkt for arbejdet med en intentionsbaseret teori om motorikken i det omtalte ph.d.-projekt. M-I-C er udviklet af projektets forfatter med henblik på at operationalisere begrebet motorisk helhed som et kompleks bestående af motorik og intention (Ragans, 2007). I den sammenhæng er jeg kan/ jeg kan ikke en yderligere kvalificering af den udviklingsdynamik, der ligger til grund for M-I-C-komplekset. Komplexiteten består i, at motorik og intentionalitet ikke kan adskilles i videnskabelige beskrivelser af det menneskelige subjekts adfærd, og at det generelt er svært at beskrive motorikken som udtryk for subjektiv handleaktivitet (Jeannerod, 1989).

M-I-C er en heuristisk produktiv ramme, der fastholder fokus på hele den bevægelige krop i analysen og observationen af spædbarnets adfærd. Intentionalitet diskuteres primært på 'kroppens banehalvdel'. Denne insisteren på at holde begrebet intentionalitet inden for motorikkens ramme er ikke et udtryk for en negligering af intersubjektivitetens betydning i diskussioner af intentionalitet, hvor spædbarnets forståelse af andres intentioner udgør konteksten for udvikling (Murray & Trevarthen, 1985; Fonagy et al. 2004; Rochat, 2007). Det er et resultat af et oplevet behov for at producere nye vinkler på diskussionen omkring intentionalitet inden for spædbarnspsykologien. Den empiri, der er udført i afhandlingen, omhandler kravlende børn i alderen 7-12 måneder, derfor er anden empiri fra såvel fostre som helt nyfødte også blevet brugt i kvalificeringen af intentionalitetens udvikling både præ- og postnalt. Empirien, der ligger til grund for analyserne, er af pladshensyn ikke taget med, se Ragans (2007) for en uddybning. Arbejdet med M-I-C-tankegangen mandede ud i følgende beskrivelser af motorik-intentionalitetets kompleksets udvikling i første leveår:

- **Foster:** Dannelsen af kontaktveje og bevægelseslink

Via analyser af empiri fra fostres bevægelser argumenteres for, at spædbarnet fødes med en evne til at kende sig selv som en 'bevæger' (Ragans, 2007). Barnet fødes med en 'bevægelsehistorik', hvilket betyder, at det allerede ved fødslen er i stand til at opføre sig som psykologisk organiseret. Fostret har tilegnet sig en omfattende haptisk og proprioceptiv historie, der gør, at det er i stand til at agere koordineret ved fødslen. Således danner motorisk udfoldelse in utero de kontaktveje (Sparling et al. 1999), der er medvirkende til, at det nyfødte barn kender sine bevægelser som sine egne. Således er pointen, at jeg kan etableres før fødslen, og at det tjener som et globalt kropsligt perspektiv på omgivelserne, der er afgørende for udviklingen af de følgende M-I-C' er.

- Nyfødt 0-3 mdr.: Det ekspressive M-I-C

Det nyfødte spædbarn kan række ud efter objekter, men kan ikke gribe om dem. Det kan heller ikke transportere objekter frivilligt til munden. Men hånden kan uden problemer finde munden. Spædbarnet fødes med en på forhånd tilegnet evne til koordinering mellem hånden og hovedet, hånden og munden og hånden og fødderne. Det kender sin egen bevægelighed, hvilket giver barnet et tilgængeligt perspektiv på omgivelserne, der dog ved fødslen imidlertid ikke rækker meget videre end dets egen krops grænser. Intentionaliteten er knyttet til motorikken. Bevægelse er et mål i sig selv. Dette er afgørende for, at spædbarnet senere hen aktivt kan rette den motoriske intentionalitet mod omgivelserne på en måde, som modsvarer de egenskaber og kvaliteter, der findes der. Ekspressiviteten i spædbarnets bevægelser og den vilkårlighed, der præger disse, udtrykker en prærefleksiv evne til at skelne aktivitet og passivitet, så vel som om berøring kommer fra andre eller det selv. Ekspressiviteten (udtrykt i konstante spjæt og bevægelser) er en form for motorisk opmærksomhed, der via vilkårlighed såvel som koordinering gør, at barnet fremstår psykologisk organiseret. Den nyfødte er ikke intentionel i betydningen opmærksom på psykologisk afstand mellem subjekt og objekt (se senere diskussion af Rochat). Den allertidligste skelnen består i evnen til at skelne mellem at være i bevægelse/ikke bevægelse og mellem aktivitet og passivitet, spædbarnet har en motorisk funderet oplevelse af forskellen mellem at kunne bevæge sig/ikke bevæge sig og blive bevæget. Kendetegnende for det ekspressive M-I-C er, at den nyfødte ikke kan koble dets intentionalitet frivilligt på hverken objekt eller omverdens egenskaber. Intentionaliteten fungerer så at sige primært inden for kroppens egne grænser.

- Spædbarn 3-6 mdr.: Det funktionelle M-I-C

Griben og rækken er blevet mere determineret. Øje-hånd-systemet udvikles, og omkring slutningen af det første leveår kan spædbarnet interagere funktionelt med objekter, hvorved et nyt funktionelt M-I-C er etableret. Dvs. spædbarnet begynder i slutningen af denne periode at indgå i objekt-handlinger. M-I-C'et antager her en ny karakter, idet spædbarnet udviser en tiltagende evne til at kunne monitorere forskellen mellem at være en årsag og ikke være en årsag til, at ting sker. I kraft af gentagelse har den oprindelige motoriske intentionalitet antaget en ny karakter. Den bliver i højere grad knyttet til områder uden for spædbarnets egen krop. Spædbarnet kan nu skelne mellem subjekt og objekt. Forståelsen for forskellen mellem s og o er forudsat af at spædbarnet i det ekspressive M-I-C har en motorisk baseret forståelse for sit eget subjektive perspektiv. Det funktionelle M-I-C er i slutfasen kendetegnet ved at spædbarnet kobler intentionaliteten på specifikke objekttegenskaber såsom form, overflade, størrelse etc. Intentionaliteten fungerer her uden for kroppens grænser.

• Ældre spædbarn 6-10 mdr.: Det mobile M-I-C

Det ældre spædbarn kan kontrollere sine bevægelser og frivilligt kravle hen til interessante objekter og hændelser i omgivelserne. Da spædbarnet for første gang kan knytte sin intentionalitet frivilligt på omgivelserne (førhen blev det båret rundt) er der her skabt et kvalitativt nyt M-I-C. Det kan sågar indgå i mobile objekthandlinger. Hvis det eksempelvis smider et objekt, kan det nu kravle efter objektet og hermed få indblik i nye kontekster for udforskning. Kendetegnende for det mobile M-I-C er, at det ældre spædbarn kan bevæge sig gennem rummet ved egen hjælp og koble dets intentionalitet frivilligt på omgivelserne og deres egenskaber.

Ovenstående beskrivelse af, hvorledes spædbarnet udvikles som en helhed af motorik og intention, forudsættes i, at barnet på intet tidspunkt reagerer på omgivelserne på en måde, der ikke er globalt motorisk organiseret. Enhver bevægelse er en del af barnets totale udvikling og kan derfor ikke ses isoleret herfra. Dette medfører, at evnen til at handle funktionelt (dvs. i klar overensstemmelse med specifikke egenskaber) formes i den mulige udviklingskontekst, som jeg kan/jeg kan ikke komplekset udgør. Barnets udvikling og de dialektiske forandringsprocesser, der udgør en forskel over tid, er i udgangspunktet en konsekvens af, at spædbarnet fungerer som en helhed af intention og motorik. Oprindeligt er helheden af motorik og intention således forudsætningen for, at barnet kan skelne mellem subjekt og objekt. Identifikationen af den objektive verden er i den foreslåede udviklings-kegange funderet i en forudgående levet erfaring med at være et subjektivt perspektiv, der etableres allerede in utero.

Udviklingsdynamikken jeg kan/jeg kan ikke i M-I-C-modellen

Gennem jeg kan/jeg kan ikke dynamikken brydes M-I-C-helheden løbende op og antager nye observerbare kvaliteter. Det helhedsperspektiv på motorikken, som fremhæves i de forskellige M-I-C'er, er en reorganisering fra en type af helhed til en anden. I analysen af den empiri, der ligger til grund for M-I-C-tankegangen, er der fokus på kvalificeringen af forskelle mellem M-I-C'er. Kvalificeringen af den motoriske helheds udvikling i første leveår tager afsæt i en beskrivelse af det, som barnet kan/ikke kan med sin motoriske intentionalitet. Perspektivet fremtvinger en kvalificering af forskellige helheder. Overgangen fra et M-I-C til en anden er afhængig af spædbarnets mobilisering af egen adfærd i samtidighed med den biologiske og fysiologiske modning. Således bliver evnen til at kunne sidde oprejst ved egen kraft ikke kun afgørende for, at spædbarnet kan indgå i objekthandlinger, det kræver en motorisk funderet forståelse for overhovedet at kunne bevæge sig. Hermed er det, spædbarnet gør med sin krop, bestemmende for, hvad det kan erkende. Mens det, spædbarnet ikke kan med sin krop, er

en kraft i forhold til at spædbarnet udvikler nye perceptuelle færdigheder. Det centrale er her samtidigheden mellem jeg kan og jeg kan ikke. Jeg kan er i den sammenhæng et udtryk for et motorisk initiativ, og jeg kan ikke er et udtryk for et motorisk krav. Centreringen af jeg kan gør, at konteksten for udvikling ikke ses løst fra det, barnet gør og ikke gør. Jeg kan-/jeg kan ikke-dynamikken udgør en bestemt udviklingskontekst for barnet, hvor fraværet af en given evne bliver til en udviklingsdynamik. Når barnet har opdaget stimulus (et jeg kan), er det således en respons på mulig bevægelse som stimulus (Ragans, 2007).

Udfordringen ved M-I-C-tankegange er tydeligvis at undgå, at den ender i en ureflekteret holisme. En grund til, at modellen ikke ender i en holisme, er, at den er bygget op som en differentiering af forskellige helheder, således er der ikke tale om, at der er en suprahelhed, der er retningsgivende for barnets udvikling. M-I-C-helhederne fungerer inden for deres egen ramme, dvs. intentionalitet kan i M-I-C-modellen være knyttet til bevægelsen uafhængigt af et objektivt mål. Udviklingen er derfor ekspansiv i ordets egentlige forstand, da den indbefatter en kobling af intentionaliteten på stadig nye områder uden for spædbarnets krop. Emergenz er i det lys lig med tilegnelsen af en ny måde at koble intentionaliteten på omgivelsernes egenskaber på. Således bidrager jeg kan-/jeg kan ikke-dynamikken til bestemmelsen af kvalitative ændringer over tid, hvilket er centralt for enhver udviklingsmodel.

Begrebet kompleks bruges frem for relation for at undgå dualistiske undertoner i kvalificeringen af motoriske helheder. Grunden til, at det er vigtigt at præcisere, at der er tale om et kompleks og ikke en relation, er, at relationsbegrebet implicit indebærer en adskillelse mellem de entiteter der indgår i relationen, hvorved fokus lægges på en beskrivelse af, hvorledes de adskilte entiteter interagerer.

I artiklen aktiveres det synspunkt, at den tidlige organisering ikke er til stede potentielt i barnet, uden at det kan observeres. At spekulere i, om barnet er i stand til at organisere omverdenen, uden at det samtidig kan give udtryk herfor, synes at være problematisk, især inden for spædbarnspsykologien, da den i vid udstrækning er baseret på empiri og observation af spædbørn. Barnets udvikling bør ikke være under vilkårlig indflydelse af forskerens ideologiske grundlag, i det aktuelle tilfælde er anvendeligheden af Merleau-Pontys begreber selvsagt til diskussion. Når det er sagt, er der lagt eksplicit fokus på operationaliseringen af hans begreber, hvilket gør, at ideologien bliver testet for dens praktiske anvendelighed og forklaringskraft.

I det følgende diskuteres en af nutidens indflydelsesrige spædbarnsforskere schweizeren Philippe Rochat og hans definition på spædbarnets intentionalitet i lyset af M-I-C-modellen for at vise, at selv de mest moderne modeller over intentionalitet inden for spædbarnspsykologien til stadighed lader til at opprioritere sanserne.

Det psykisk organiserede – ikke intentionelle spædbarn

Rochat definerer spædbarnets intentionalitet som en oplevelse af psykologisk afstand mellem subjekt og objekt (2007) og understreger, at intentionaliteten opstår som et biprodukt af 'reciprocal social exchanges' (eksempelvis ansigtskontakt) omkring 2-måneders-alderen (ibid.). Intentionalitet dækker, ifølge Rochat, over en mængde forskellige psykologiske funktioner, hvilket viser, at hans teori, som M-I-C-modellen, også lægger op til en differentiering af intentionalitetsbegrebet (Rochat, 2007). Disse funktioner relaterer til forskellige grader af kompleksitet og forskellige kontekster. Han antyder, at der er forskel på, om intentionalitet tænkes ift. fysiske objekter eller social interaktion. Videre skriver han, at intentionelle handlinger emergerer i anden levemåned og at udviklingsmekanismen findes inden for den sociale interaktion (2007). Imidlertid ser det ud til, at Rochats pointe ender med at forudsætte tilstedeværelsen af det, han skal forklare – nemlig intentionaliteten. På den ene side emergerer den intentionelle handling omkring anden levemåned – på den anden side er udviklingsmekanismen netop den unikke reciprokke, intentionelle måde, hvorpå mennesker kommunikerer med deres afkom. Det er i den reciprokke, kommunikative udveksling, at spædbarnet lærer en ny mental indstilling til verden, det indtager her den såkaldte 'contemplative stance'. Den nye mentale indstilling er et resultat af intersubjektivitet og ikke et produkt af interaktion med fysiske objekter. Det er i den forbindelse interessant for arbejdet med en intentionsbaseret teori om motorikken at se på, hvorledes Rochat definerer forskellige former for intentionalitet i lyset af motorikken (Rochat, 2007:18):

1. Når barnet vedholdende begynder at undersøge objekter og udviser systematiske forsøg på at opnå mål med objekter (sparke til en uro for at sætte den i gang)
2. Når spædbarnet viser glæde ved at opdage nye effekter eller 'affordances' ved objekter eller når det udviser vrede over ikke at nå sit mål
3. Når spædbarnet reproducerer eller opdager nye interessante konsekvenser ved sine objekthandlinger

Ud fra ovenstående at dømme lægger Rochat op til en funktionel forståelse af intentionalitet, hvor intentionaliteten forudsætter en observerbar objekt-opmærksomhed hos spædbarnet. Det stemmer overens med det tidligere anførte argument om, at det ikke giver mening at tilskrive barnet evner, det ikke giver udtryk for. Rochat definerer sammenhængen mellem motorik, intentionalitet og psykisk organisering ved at skelne mellem tre basale former for kropslige bevægelser, der, som han skriver, korresponderer med radikalt forskellige 'psykologier' (2007). Den første type af bevægelse er reflekser, den anden er handlingssystemer og den tredje er intentionelle handlinger.

Reflekser (fra fødslen) omfatter bevægelser som: Hjerteslag, vejrtrækning, kulderystelser, knærefleksen og blinken med øjenlåg. Sådanne bevægelser kontrolleres i lukkede feedbacksystemer. Når reflekserne ses som distinkte, er de forholdsvis simple, men når de indgår i relationer til hinanden, bliver de temmelig komplekse og i stand til at opretholde organismen som en 'whole living and adapting organism' (Rochat, 2007:12). Rochat er – som I. von Sechenov – inde på, at reflekser kan indgå i komplekse relationer, og argumenterer for, at helheden primært er at forstå som en fysiologisk helhed, der dybest set er afskåret fra perception og andre former for højere ordens processing.

Handlingsystemer (fødslen og frem) er heller ikke intentionelle. De adskiller sig fra de foregående ved at være orienteret mod specifikke funktionelle mål (mad, objekter eller mennesker). De er organiseret i mere fleksible systemer, som gør, at de kan justeres ift. foregående oplevelser. De indeholder læring og perception og er som sådan psykiske. De er primært generet af det enkelte individ i relation til fysiske objekter og fysiske aspekter ved mennesker. Den empiri, som Rochat bruger til at bakke op om disse antagelser, viser, at spædbarnet kan justere eller regulere sine bevægelser alt efter objektets funktionelle egenskaber, når det får placeret objektet i sin hånd (Rochat, 2007). Interessant er det således, at minimumskriteriet for en intentionel bevægelse i Rochats terminologi er, at den foregår inden for rammerne af reciprok kommunikation med andre. Ifølge M-I-C-modellen kan intentionaliteten være knyttet til det at bevæge sig i det hele taget, det subjektive perspektiv bunder i, at der er en forudgående rettedhed mod at bevæge sig i det hele taget. Rochat får på sin vis det problem, at han skaber en klasse af handlinger der er psykiske, dvs. indeholder oplevelser, læring etc. uden at de nødvendigvis er intentionelle.

Intentionelle handlinger (anden levemåned) er kendetegnet ved evnen til at indgå i interpersonel kommunikation. Det primære er, at spædbarnet indgår frivilligt i den interpersonelle konversation (kan knytte intentionen til denne udviklingskontekst) og er med til at skabe en privilegeret kontekst, hvori det tydeligt differentierer dets eget førstepersonsperspektiv fra det tredjepersonsperspektiv, der indtages af dets sociale partner (Rochat, 2007:13). Minimumskriteriet for en intentionel handling er altså at barnet 1) kan indgå i konteksten frivilligt, og 2) at konteksten er af interpersonel karakter. Intentionaliteten læres først i denne kontekst, hvilket gør, at Rochat ikke anser barnet for at være intentionelt, fordi det forud for denne periode ikke med tydelighed kan sandsynliggøre sin intentionalitet i relationen til et andet menneske. Her overses det faktum, at spædbarnet inden for handlings-systemer kan knytte sin intentionalitet til objektets egenskaber, hvis de får objektet placeret i hånden.

Ifølge Rochat er spædbarnet ikke intentionelt forud for to-måneders-alderen. Rochats intentionalitets forståelse er karakteriseret ved, at spædbarnet skal

være psykologisk bevidst om subjekt og objekt. Spædbarnet er intentionelt, når det viser, at andre indtager et perspektiv, der er forskelligt fra dets eget, således er der her tale om en klar S-O-intentionalitet. Det er interessant, at han under henvisning til de såkaldte spejlneuroner påpeger, at forudsætningen for at kunne indgå i intersubjektiv kommunikation findes i et biologisk substrat, der kobler det, der læres inden for det, han kalder selv-domænet, med det, der læres, når spædbarnet observerer andre (2007:22). Her anes en biologisk reduktionisme, hvor nervesystemet ses som forudsætning og ikke funktion af adfærden. Oplevelsen af helheden forudsættes i barnets observation af den primære omsorgspersons rettedhed mod at være omsorgsfuld. Forælderens bæren, legen og sørgen for barnet virker som en konstruktion, der muliggør at barnet kan opfange de cues, der kendetegner intentionelle handlinger (2007:22):

This is a highly reciprocal context that is exclusively staged for infants. Within this context, infants are scaffold to pick up cues specifying actions that are intentional, as opposed to unintentional towards the self.

Citatet viser, at handlingerne, der ikke når ud over selvets eller kroppens umiddelbare grænse, er ikke-intentionelle. De bevægelser, der er rettet mod spædbarnets egen krop, er således heller ikke intentionelle. Spørgsmålet er så, hvilken rolle motorikken, som observerbar helhed, spiller for spædbarnets udvikling? Spiller den overhovedet en rolle ift. at forstå andres handlinger som intentionelle? Umiddelbart ser det ud til, at det er en meget begrænset rolle Rochat her tilskriver motorikken. Intentionaliteten tilhører intersubjektivitetens domæne og findes ikke forud for, at barnet aktivt indgår i dette domæne, hvorfor barnet forud for to-måneders-alderen bliver beskrevet som psykologisk organiseret men ikke intentionelt. Der er her en interessant forskel mellem M-I-C-modellen og Rochat, idet grænsen for intentionalitet i den første model defineres ud fra spædbarnets observerede evne til at knytte sin intentionalitet til bevægelse i sig selv, mens grænsen i Rochats model går ved, at spædbarnet skal vise, at det har en forståelse for andres intentioner.

Der er en tydelig opprioritering af motorikken i M-I-C-modellen, hvor Rochat opprioriterer synet i sin model. Dette viser med al tydelighed, at motorikken i Rochats version ikke for alvor bliver produktiv, om end han er en af fortalere for det kropslige perspektiv inden for spædbørnspsykologien. Således viser gennemgangen af Rochats model, at der er en træghed inden for spædbørnspsykologien, der medfører, at man får en paradoksalt fremstilling af spædbarnet som et psykisk organiseret, men ikke-intentionelt væsen og at intentionaliteten knyttes snævert til sansernes modning.

Konsekvensen af fraværet af teori om motorisk intentionalitet i spædbarnspsykologien ses netop i de tilfælde, hvor kroppen gøres afhængig af psyken for at være en krop. Hvis kroppen oprindeligt er tænkt af psyken,

stilles spædbarnet over for den sære udviklingsopgave at skulle lære sin egen kropslige intentionalitet at kende som sin egen. I forlængelse heraf, at være afhængig af synet for at kunne handle intentionelt. Det har været hensigten at opstille et alternativ til en sådan forståelse ved at vise, hvorledes Merleau-Pontys begrebsapparat, når det indarbejdes i en udviklingstænkning, kan styrke den teoretiske bestemmelse af motorikken som konstituerende intentionaliteten i ontogeneses første år.

Merleau-Pontys teori om kropslig intentionalitet og hans generelle betragtninger over udvikling passer til det niveau af spørgsmål, der angår definitionen af motoriske helheder. En intentionsbaseret teori om motorikken giver selvagt ikke en udtømmelig løsning på at begribe begrebet intentionalitet inden for spædbarnspsykologien. Den foreslåede teoretiske elaborering er som nævnt et alternativ til de modeller, der opprioriterer sanserne, når det drejer sig om at forstå udviklingen af intentionalitet i ontogenesen.

Afsluttende betragtninger

Den danske almenpsykolog Iven Reventlow påpeger i sin disputats 'Studier af komplicerede Psykobiologiske fænomener' fra 1969, at helheder synes at have en særlig interesse for psykologer, men at det ikke er let at give andet end påpegende definitioner af, hvad en gestalt egentlig er (1969). Spørgsmålet, der blev stillet på side 3 i denne artikel (s. 453), var, hvad det er i spædbarnets udtryk, der kvalificerer, at vi tolker det som psykologisk organiseret? I artiklen er der blevet argumenteret for, at det er tilskrivelsen af et motorisk helhedspræg, der udgør fundamentet for at studere psykens dannelse og udvikling. Dvs. spædbarnet ser ud til at bevare en motorisk helhedskarakter i skiftende situationer, helheden varierer mindre fra øjeblik til øjeblik end delenes momentvise aktiviteter, og det er netop dette motoriske helhedspræg, der gør, at spædbarnsforskere overhovedet kan tolke spædbarnet som psykologisk organiseret.

M-I-C er foreslået som en mulig ramme for beskrivelsen af, hvorledes den motoriske helhedskarakter udvikles. I M-I-C-modellen fremsættes antagelser om sammenhængen mellem de motoriske helheder og barnets evne til at knytte en i udgangspunktet motorisk intentionalitet til omgivelserne på nye måder gennem jeg kan-/jeg kan ikke-udviklingsdynamikken. Der er blevet argumenteret for, at dette er en mulig måde at indbygge motorikken eksplicit i en teori om ontogenetisk udvikling af intentionalitet. Bestræbelserne på at kvalificere Merleau-Pontys teori ind i en udviklingspsykologisk sammenhæng drejer det forskningsmæssige fokus fra, hvornår psykisk organiseringen og intentionalitet opstår i ontogenesen, hen imod på hvilken måden psykisk organisering og intentionalitet udtrykkes af barnet fra fødslen. Således er M-I-C-modellen anvendelig ift. at få debatteret minimumskriteriet for intentionelle handlinger i første leveår, især åbner den op for

en nødvendig diskussion af udgangspunktet for et subjektivt perspektiv, der tager afsæt i kroppen.

Som indledningsvis nævnt har responsmodellen medført en nedprioritering af motorikken på bekostning af sanserne. Denne tendens reproducerer sig i behandlingen af intentionalitet inden for spædbarnspsykologien. Den her førte diskussion af intentionalitet på motorikkens 'territorium' må derfor i spædbarnspsykologisk sammenhæng anses for at være ny. De forandringsprocesser, spædbarnsforskere søger at forstå, undersøges på et tidspunkt, hvor undersøgelsesobjektet (spædbarnet) er ude af stand til at fortælle herom. Derfor står den teoretiske bestemmelse af en intentionsbaseret forståelse af motorikken centralt inden for spædbarnspsykologien, da den netop studerer betydningsdannelse uden om sproget. Spædbarnspsykologien indtager i det lys en særdeles privilegeret position, hvor den vigtige almenpsykologiske afdækning af motoriske helheder kan udfoldes, idet spædbarnspsykologien studerer intentionaliteten i sit oprindelige udtryk ved hjælp af observationer af spædbarnets måde at være en krop på.

REFERENCER

- BALDWIN, J.M. (1898). *The Story of the mind*. New York. 1905.
- BRIER, S. (1986). Kan en Gallieleisk psykologi forene etologi og fænomenologi? *Delhed og Helhed. Teoretiske og metodiske studier over komplicerede psykobiologiske fænomener*. Festskrift til Iven Reventlow. 151-159.
- COGHILL, G.E. (1933). The neuroembryonic study of behaviour: principles, perspectives and aims. *Science*, 78, 431-435.
- DEWEY, J. (1896). The reflex arc concept in psychology, *Psychol. Rev.*, 3, 357-370.
- FISCHER, K.T & BIDELELL, T.R. (1998). Dynamic development of psychological structures in action and thought. *Handbook of Child Psychology. Fifth Edition. Vol. one. Theoretical Models of Human Development*. Eds. Damon & Lerner. John Wiley & Sons, Inc. 467-563.
- FONAGY et al. (2004). *Affectregulation, Mentalization and the Development of the Self*. Other Press. New York.
- JEANNEROD, M. (1985). *The Brain Machine. The Development of Neurophysiological Thought*. Harvard University Press.
- JOHNSON, M.H. (1990). Cortical Maturation and Perceptual Development. *Sensory-motor organisations and development in infancy and early childhood*. (eds.) Bloch & Berthenthal, 145-163.
- JONAS, H. (1966). *The Phenomenon of Life. Toward a Philosophical Biology*. Northwestern University Press. Evanston, Illinois, 2001.
- KÖPPE, S. (1990). *Virkelighedens Niveauer*. Gyldendal.
- KÖPPE et. al. (2004). *Kroppen i psyken*. Hans Reitzels Forlag.
- LEE, M.H & LIU, Y.T & NEWELL, K.M. (2006). Longitudinal Expressions of Infant's Prehension as a function of object properties. *Infant Behaviour and Development*, 29, 481-493.
- MEILLER, D. (1990). Categorization and analysis of preterm and full term newborn motility. *Sensory – motor organisation and development in infancy and early childhood*. (Eds.) Bloch & Berthenthal. Kluwer Academic publisher, 123-135.
- MERLEAU-PONTY, M. (1962). *Phenomenology of Perception*. New York. Routledge, 1998.

- MERLEAU-PONTY, M. (1945). *Kroppens fænomenologi*. Frederiksberg: Det lille Forlag, 1994.
- MERLEAU-PONTY, M. (2003). *Nature. Course Notes from the College de France*. Northwestern University Press. Evanston, Illinois.
- MELTZOFF, A.N & BORTON, R.W. (1979). Intermodal matching by human neonates. *Nature* 282 (5737), 403-404.
- MELTZOFF, A.N. & MOORE, M.K. (1992). Early Imitation within a functional framework: The importance of person identity, movement and development. *Infant Behaviour and Development*, 15, 4. 478-505.
- MELTZOFF, A.N. & MOORE, M.K. (1995). 'Infants' Understanding of people and Things: From body Imitation to Folk Psychology. In J.L. Bermudez, A. Marcel and N.Eilan (eds.) *The body and the Self*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 43-69.
- MOLINA, M. & JOUEN, F. (2004). Manual cyclical activity as an exploratory tool in neonates. *Infant Behaviour and Development*. Vol. 27, 42-53.
- MURRAY, L. & TREVARTHEN, C. (1985). Emotional regulation of interactions between two-month-olds and their mothers. I.T.M. Field & N. A. Fox. *Social Perception in infants*. 177-197. norwood, N.J.: Ablex.
- PREYER, T.W. (1889). The Project Gutenberg E-Book of The Mind of the Child, Part II, by W. Preyer Title: *The Mind of the Child, Part II. The Development of the Intellect*, International Education. Series Edited By William T. Harris, Volume IX., 2006.
- RAGANS, V. (2007). Ph.D. Thesis. *The Psychology of movement*. Institute of Psychology. University of Copenhagen.
- REVENTLOW, I. (1969). *Studier af komplicerede psykobiologiske fænomener*. København. Munksgaard.
- ROCHAT, P. (2001). *The Infant's World*. Harvard University Press.
- ROCHAT, P. (2003). Hand Mouth Coordination in the Newborn: Morphology, Determinants, and Early Development of a Basic Act. *The Development of Coordination in Infancy*. G.J.P. Savelsberg (ed.) Elsevier Science Publishers B.V.
- ROCHAT, P. (2007). Intentional action arises from early reciprocal exchanges. *Acta Psychologica*, 124, 8-25.
- ROCHAT, P. & SENDERS, S.J. (1991). Active touch in infancy; Action systems in Development. *Newborn Attention: biological constraints and the influence of experience*, 412-442.
- SECHENOV, I. (1862/1935). Selected Works. Moskva State.
- SPARLING, J.W. & VAN TOL, J. & CHESCHEIR, N.C. (1999). Fetal and neonatal Hand Movement. *Physical Therapy*. Volume 79. nr. 1.
- STERN, D. (1985). *The interpersonal World of the infant*. New York. Basic Books.
- TREVARTHEN, C. & AITKEN, K.J. (1997). Self-Other organisation in human psychological development. *Development and Psychopathology*, 9, 653-677.
- VALSINER, J. (2007). Baldwins Quest: A universal logic of Development. J.Clegg. From Past to Future. *Annals in the History of Psychology*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers.
- VAN DER MEER, A.L.H. (1995). The functional significance of arm movements in neonates. *Science*. 267, 693-695.
- VAN DER MEER A.L.H. (1997). Keeping the arm in the limelight: advanced visual control of arm movements in neonates. *European Journal of Paediatric Neurology*. 91-101.
- VEDELER, D. (1994). Infant Intentionality as object directedness. A method for observation. *Scandinavian Journal Of Psychology*. Vol. 35, is.4, 343-366.
- VON HOFSTEN, C. (1990). Development of manipulation action in infancy. In: Bloch, H. & Berthenthal, B. I (eds.), *Sensory-motor Organization and Development in Infancy And Early Childhood*. Kluwer, Dordrecht.
- YOUNG, R.M. (1970). *Mind, brain and adaptation in the nineteenth century*. Oxford: Clarendon Press.